

(НИН, 15.10.2009)

Ових дана у нашој јавности поново је актуелно питање односа Србије са НАТО. Вођење јавне дебате о питањима која су од виталног значаја за будућност једне државе свакодневна је пракса у развијеним, демократским друштвима и у том смислу је више него добродошла. Проблем је у томе што се ова тема у нашој земљи отвара периодично, ради задовољења демагошких, партијских интереса, вођена на бази претпоставки, спекулација и предрасуда, а не знања и чињеница. Тако се, потпуно погрешно, у први план ставља питање чланства Србије у овој организацији.

Имајући у виду лоше искуство из 1999. године, као кулминацију погрешне политике, оваква дебата не иде у прилог дефинисању форме која најбоље одговара географској позицији и спољнополитичким интересима наше земље. Потребно је, стога, да већ сада отворимо конструктивну дебату и у сарадњи са стручном јавношћу израдимо рационалну анализу о најкориснијем степену сарадње Србије са НАТО-ом. Данас грађани Србије желе да имају могућност за квалитетно школовање, лечење, да својим примањима могу да обезбеде миран и стабилан живот за себе и своју породицу, да им се поштују људска права... колика је цена да зарад прошлости доводимо у питање будућност? Навешћу само неке од тема у прилог овој расправи.

Прво, питање чланства није тема којом се у овом тренутку бавимо у сарадњи са Северноатлантском алијансом. НАТО своју политику проширења спроводи кроз дефинисану политику „отворених врата“. То значи да је НАТО отворен за пријем у чланство преосталих европских држава које су спремне и вољне да преузму обавезе и дужности које проистичу из чланства и чије би чланство допринело безбедности евроатлантске области, како је дефинисано оснивачким Вашингтонским уговором из 1949. године. У пракси, то значи дуг и сложен процес постизања дефинисаних критеријума за чланство. У овом тренутку, нити је Србија заинтересована за подношење таквог захтева, нити је НАТО икада то поставио као услов за даље унапређење сарадње. Напротив, Србија је усвојила скупштинску резолуцију о војној неутралности у односу на постојеће војне савезе, и та одлука је валидна докле год је на снази ова скупштинска резолуција. Тај концепт је потребно додатно разрадити у виду конкретних циљева и стратегијских опредељења, транспарентних за све грађане Србије. Управо ових дана Народна скупштина, поред сета закона из области одбране, разматра и усвајање Стратегије националне безбедности и Стратегије одбране. То су два веома важна документа за заштиту виталних националних интереса државе и безбедности

њених грађана, које Србија, као независна држава, усваја први пут.

Друго, НАТО није више онај исти војни савез 12 држава оснивача, који је створен као одговор на почетак идеолошког сукоба на релацији Запад-Исток. Данас је то политичко-војни савез 28 држава, који је широко прихваћен као суштински елемент европског и међународног безбедносног поретка. Многи су знаци да ће НАТО, и поред управо прослављених 60 година постојања, још дуго бити присутан као наша политичка, безбедносна и свакако, економска реалност. Да поменемо неке од њих: повратак Француске у интегрисану војну командну структуру и именовање француског генерала Стефана Абриала као првог неамеричког команданта савезничке команде за трансформацију НАТО-а; пријем Хрватске и Албаније уз потенцијалне нове чланице; проширена безбедносна агенда Алијансе која, поред традиционалних безбедносних питања укључује и актуелне трендове као што су сајбер-криминал, климатске промене и енергетска безбедност, који су такође изазови и за нашу државу; израда новог стратешког концепта НАТО, чије се усвајање очекује 2010. године у Португалу; избор новог генералног секретара Андерса Фога Расмусена, први пут личности са искуством премијера. За прецизнију слику односа Србије са НАТО-ом, као аспиранта на чланство у Европској унији, треба рећи и да је 21 држава чланица НАТО-а истовремено у Европској унији. У светлу регионалних односа, важно је нагласити да је Србија окружена НАТО-ом. Од наших суседа, Мађарска, Румунија, Бугарска, Албанија и Хрватска су пуноправне чланице, Македонија је пред вратима, а Црна Гора и Босна и Херцеговина су чланство у Алијанси дефинисале као спољнополитички циљ. Такође, НАТО је физички присутан на територији Косова и Метохије при чему је сарадња КФОР-а и Војске Србије кључ стабилности за цео регион.

НАТО као економски савез окупља безмало све најразвијеније земље света. Сведоци смо чињенице да је код свих новопримљених земаља нагло порасла вредност акција и ниво инвестиција. С друге стране, значајно су проширене могућности пласирања производа домаће одбрамбене индустрије.

Треће, Србија је учесница НАТО програма Партнерство за мир, што је у складу са већинском подршком њених грађана и што је дефинисано, као права и довољна мера тренутног ангажовања наше земље у односу са НАТО-ом. У овај НАТО програм примљена је заједно са Црном Гором и Босном и Херцеговином 2006. године, захваљујући одлучујућој подршци Сједињених Америчких Држава. Како је дошло до тога да Србија, која је у оквиру бивше СФРЈ још 1954. године (потписивањем Балканског савеза) фактички разматрала могућност прикључења НАТО, буде једна од последњих држава која се придружила Партнерству за мир предмет је озбиљне научне анализе и то треба оставити историчарима. За нас је сада приоритет да искористимо све механизме који су нам на располагању, да би постали активна чланица овог програма и

Не бавимо се питањем чланства у НАТО

Пише: Драган Шутановац
субота, 17 октобар 2009 20:33

да, сагласно поменутиим стратегијским документима, достигнуемо статус „напредне“ учеснице програма Партнерство за мир, попут Аустрије, Швајцарске, Финске, Шведске и Ирске. Један од најважнијих задатака који нам предстоји је отварање мисије у Бриселу, што је планирано до краја ове године. Сврха мисије је омогућавање боље комуникације кроз учешће у раду оних стручних комитета НАТО-а (војних и невојних) који су отворени за државе учеснице Партнерства за мир (око 100 комитета од постојећих 300). Поред тога, мисије омогућавају и унапређење билатералне сарадње међу 50 држава заступљених при Алијанси. Нажалост, и ту каснимо, јер смо једина држава Партнерства за мир која још увек није заступљена у Бриселу. Илустрације ради, Црна Гора отворила је своју мисију 2007. године, Босна и Херцеговина у априлу ове године, а Русија има преко 50 стално ангажованих дипломата и војних лица у Бриселу.

Четврто, изазови, ризици и претње безбедности су све више постали идентични за све земље и регионе, тако да је безбедност постала недељива. Како то свет у коме живимо схвата, мењајући се запањујућом брзином, сведоци смо да дојучерашњи непријатељи вођени заједничким интересом постају блиски савезници. Најбољи пример за то су Немачка и Француска. У складу са тим, и Русија и НАТО улазе у нову фазу односа у којима обе стране покушавају да превазиђу постојеће неспоразуме и успоставе нови начин размишљања. За почетак, одустајање САД од изградње антиракетног штита на територији Чешке и Пољске, као и одустајање од агресивне реторике везане за потенцијално чланство Украјине и Грузије у НАТО, чему се Русија оштро противила, дају наду за умерени оптимизам по овом питању. Са своје стране, Русија помаже НАТО мисији у Авганистану омогућавајући несметану копнену комуникацију за снабдевање трупа, а незамењив је фактор у решавању проблема са Ираном. Србија и НАТО су имале тешку историју и успомене на то су свеже и тешке. Али, десет година касније, потребно је бар да пронађемо начин да отворимо конструктиван дијалог у друштву у вези са НАТО-ом, а не да сваки покушај истог сводимо на приче око квазипатриотизма и јефтине демагогије. Можда је време да размотримо могућност емоционалног „ресетовања“ односа са НАТО-ом кроз коришћење пуног потенцијала програма Партнерство за мир.

Пето и последње, али не и најмање битно је да је НАТО организација са највишим безбедносним стандардима у свету. Србија се определила да развије најбољи могући систем одбране, примењујући најбоље стандарде као такве, а који су усклађени и са државама у окружењу, имајући у виду да савремени безбедносни изазов и претње имају карактер транснационалног и ниједна држава, независно од њене величине и економске моћи, није у стању да се сама са њима суочава. Пуно учешће у Партнерству за мир значајно ће допринети убрзању реформе разменом искустава са државама које су тај пут већ прошле.

Коначно, пријатељске државе попут Грчке, Шпаније, Румуније, Словачке, које

Не бавимо се питањем чланства у НАТО

Пише: Драган Шутановац
субота, 17 октобар 2009 20:33

подржавају нашу земљу у вези са статусом Косова и Метохије, чланице су НАТО-а. Да ли то доводи у питање нашу сарадњу са њима или ствари поново гледамо парцијално, ирационално и извучено из ширег контекста?